

Natuurtoets

Recreatieterrein Nes-Buren

24 juni 2019

Natuurtoets Recreatieterrein Nes-Buren

24 juni 2019

Auteur: Peter Vos

Opdrachtgever: Gemeente Ameland

Contactpersoon: W. Bakema
Medewerker ruimtelijke ordening en vergunningverlening
Postbus 22
9160 AA Hollum

Uitvoerder: Vos Ecologisch Onderzoek
drs P.G. Vos
Altenaweg 22
9321 XE Peize

Vos Ecologisch Onderzoek spant zich maximaal in om het onderzoek zo zorgvuldig mogelijk uit te voeren. Desondanks zal nooit een 100% volledig beeld van de aanwezige flora en fauna gegeven kunnen worden. Zij kunnen derhalve geen aansprakelijkheid aanvaarden voor kosten en vertraging die optreden als gevolg van het voorkomen van beschermde flora en fauna.

Foto voorpagina: Impressie van het recreatieterrein (Willemspad).

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Voorgenomen activiteiten	7
3	Toetsingskader	8
3.1	<i>Gebiedsbescherming</i>	8
3.2	<i>Soortbescherming</i>	8
4	Methode	11
4.1	<i>Studiegebied en projectgebieden</i>	11
4.2	<i>Veldonderzoek</i>	11
4.3	<i>Bureauonderzoek</i>	11
5	Resultaten	13
5.1	<i>Inleiding</i>	13
5.2	<i>Landschap en studiegebied</i>	15
5.3	<i>Projectgebieden</i>	17
5.4	<i>Beschermde en Rode-Lijstsoorten</i>	19
6	Effecten	27
6.1	<i>Effecten algemeen</i>	27
6.2	<i>Effecten op beschermde gebieden</i>	28
6.3	<i>Effecten per soortgroep</i>	28
7	Advies	31
7.1	<i>Broedvogels</i>	31
7.2	<i>Kommaolinder</i>	31
7.3	<i>Algemene zoogdieren en overige flora en fauna</i>	31
7.4	<i>Zorgplicht</i>	32
7.5	<i>Aanbevelingen</i>	32
	Literatuur	33

Figuur 1. Impressie van het recreatieterrein (Bosrand).

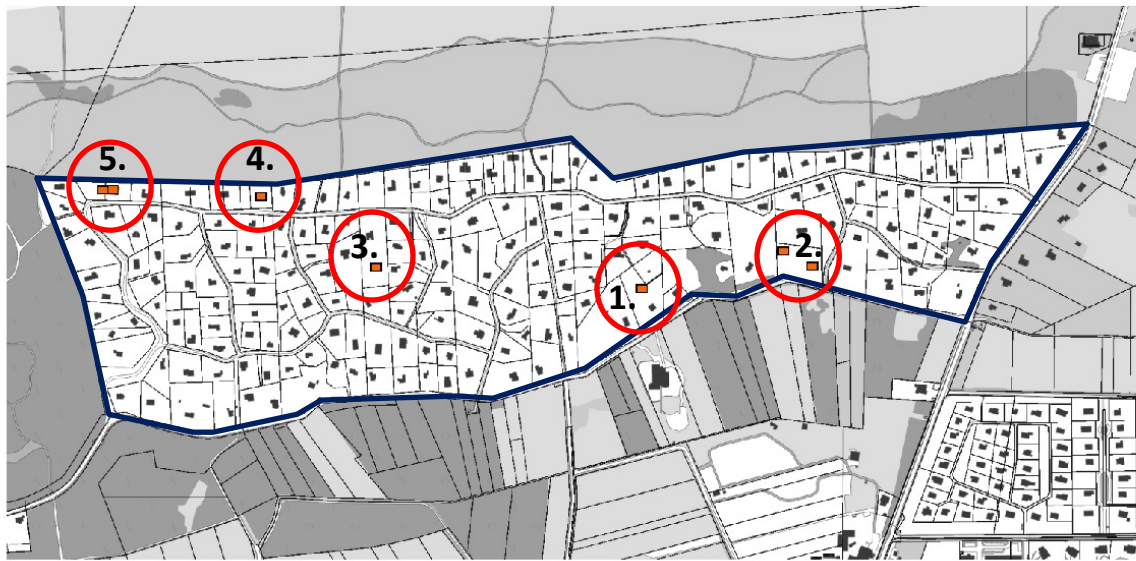
Figuur 2. Droog duingebied grenzend aan de noordzijde van het recreatieterrein.

1 Inleiding

Voor het recreatieterrein aan de Zwarteweg tussen Nes en Buren wordt een nieuw bestemmingsplan opgesteld, nadat van het eerdere bestemmingsplan de goedkeuringsbesluiten van de Provincie Fryslân in 2010 en 2012 nietig waren verklaard door de Raad van State. Van het oude bestemmingsplan (2009) waarin zes nieuwe recreatiewoningen waren voorzien, zijn er inmiddels vier gerealiseerd en is een vijfde vervallen. Het nieuwe bestemmingsplan voorziet in de nog resterende recreatiewoning. Daarnaast worden er op vier locaties nog zes nieuwe recreatiewoningen aan het plan toegevoegd.

In deze natuurtoets is geïnventariseerd welke ecologische waarden in het gebied aanwezig zijn, welke ecologische potenties er zijn en welke verplichtingen volgen uit de natuurbeschermingswetgeving.

Achtereenvolgens worden besproken de voorgenomen activiteiten (Hoofdstuk 2), het toetsingskader van de natuurwetgeving (Hoofdstuk 3), de onderzoeksmethode (Hoofdstuk 4), de resultaten van de inventarisatie (Hoofdstuk 5), effecten (Hoofdstuk 6) en conclusies en advies (Hoofdstuk 7). De belangrijkste bronnen zijn weergegeven in de literatuurlijst.

 Nog te bebouwen locaties

Figuur 3. Studiegebied (blauw omlijnd) met daarbinnen de genummerde nieuwbouwlocaties (oranje blokjes; rood omcirkeld).

2 Voorgenomen activiteiten

Op het huidige recreatieterrein met ca 200 recreatiewoningen worden op vijf locaties in totaal zeven nieuwe recreatiewoningen mogelijk gemaakt. De bouwlocaties zijn niet in gebruik. Er worden recreatiewoningen gebouwd met gangbare afmetingen. De maximale bouwhoogte is 8 meter. Het is nog niet bekend wanneer de bouw zal plaatsvinden.

Op de kaart (Figuur 3) is de ligging van de bouwvlakken aangegeven. Bij de toetsing is ervan uitgegaan dat de ontsluiting in zowel de bouwfase als in de gebruiksfase over de aangegeven percelen ligt en niet over buurpercelen.

Verder is er bij de toetsing van uitgegaan dat heiwerkzaamheden niet worden uitgevoerd (zandbodem), dat de werkzaamheden bij daglicht plaatsvinden en de bouwlocaties (in de aanlegfase) 's nachts niet met felle bouwlampen worden verlicht.

3 Toetsingskader

In Nederland is de natuur beschermd langs twee sporen. Enerzijds is er de gebiedsbescherming in het kader van de Wet natuurbescherming en het Natuurnetwerk Nederland (voorheen Ecologische Hoofdstructuur genoemd, EHS). Anderzijds is er de soortbescherming in het kader van de Wet natuurbescherming. Naast soorten die bijzondere bescherming genieten, geldt er een algemene zorgplicht om planten en dieren niet onnodig te verstoren.

3.1 Gebiedsbescherming

Het gebiedsbeschermingsdeel van de Wet natuurbescherming beschermt Natura 2000-gebieden. Natura 2000-gebieden zijn natuurgebieden van groot internationaal belang. Deze gebieden zijn aangewezen onder de Europese Habitat- en/of Vogelrichtlijn. Voor activiteiten die mogelijk effect hebben op deze gebieden, is toetsing aan de wet Natuurbescherming vereist. Ook activiteiten buiten een Natura 2000-gebied kunnen negatieve effecten veroorzaken en moeten worden getoetst. Dit wordt externe werking genoemd.

Ook bossen en landschapselementen met opgaand groen (houtopstanden) worden, voor zover ze buiten de bebouwde kom Boswet liggen, beschermd door de Wet natuurbescherming.

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN), voorheen EHS, is planologisch beschermd. Het NNN in de provincie Fryslân kent in principe geen externe werking zoals die voor Natura 2000-gebieden aan de orde kan zijn.

3.2 Soortbescherming

De Wet natuurbescherming deelt soorten in drie beschermingsregimes in, daarnaast zijn er (per provincie en landelijk) vrijgestelde soorten en jaarrond beschermde vogelnesten. De volgende categorieën worden onderscheiden:

1. soorten van de Vogelrichtlijn;
2. soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief bijlage I en II uit Verdrag van Bern en bijlage I uit Verdrag van Bonn, met uitzondering van vogels;
3. 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora').
4. vrijgestelde soorten in de provincie Fryslân;
5. Jaarrond beschermde nesten (jaarrond beschermde nesten - categorie 1 t/m 4 - en mogelijk jaarrond beschermde nesten - categorie 5).

Soorten van de Vogelrichtlijn

Voor Vogelrichtlijnsoorten is het verboden om in het wild levende vogels te doden of te vangen, opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, te beschadigen, te rapen of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen. Dit laatste verbod geldt niet voor Vogelrichtlijnsoorten, indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding en het nest zelf zijn functionaliteit behoudt.

Soorten van de Habitatrichtlijn

Voor soorten van artikel 3.5 (Habitatrichtlijn, Bern en Bonn) is het eveneens verboden om in het wild levende dieren en planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen, opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen. Voortplantings- of rustplaatsen mogen niet beschadigd of vernield worden. Daarnaast geldt er een verbod op om planten behorend bij artikel 3.5 te plukken, verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen. In tegenstelling tot de Vogelrichtlijnsoorten in artikel 3.1, mogen dieren behorend bij artikel 3.5 niet opzettelijk verstoord worden, ook niet als er geen wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding.

Andere soorten

Naast de Europees aangewezen beschermde flora en fauna, is er in Nederland ook een Nationale soortenlijst gemaakt die niet gedekt wordt door de soortenlijsten van de Vogel- en Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern of Verdrag van Bonn, maar een uitwerking op nationaal niveau zijn. Deze soorten zijn opgenomen in bijlage A en B van de Wnb, zie ook Bijlage 1 tabel B en C van voorliggende rapportage. Voor soorten in bijlage A geldt een verbod op opzettelijk doden of vangen van dieren, opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen van dieren. Voor soorten in bijlage B geldt een verbod op opzettelijk plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen en ontwortelen van planten. In tegenstelling tot artikel 3.1 en 3.5, is verstoring van deze soorten toegestaan.

Met betrekking tot de 'andere soorten' geldt voor een deel van deze soorten een landelijke vrijstelling voor handelingen en projecten genoemd in artikel 1.3, lid 1, onderdeel a. Daarnaast kent elke provincie een lijst van soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt.

Jaarrond beschermde nesten

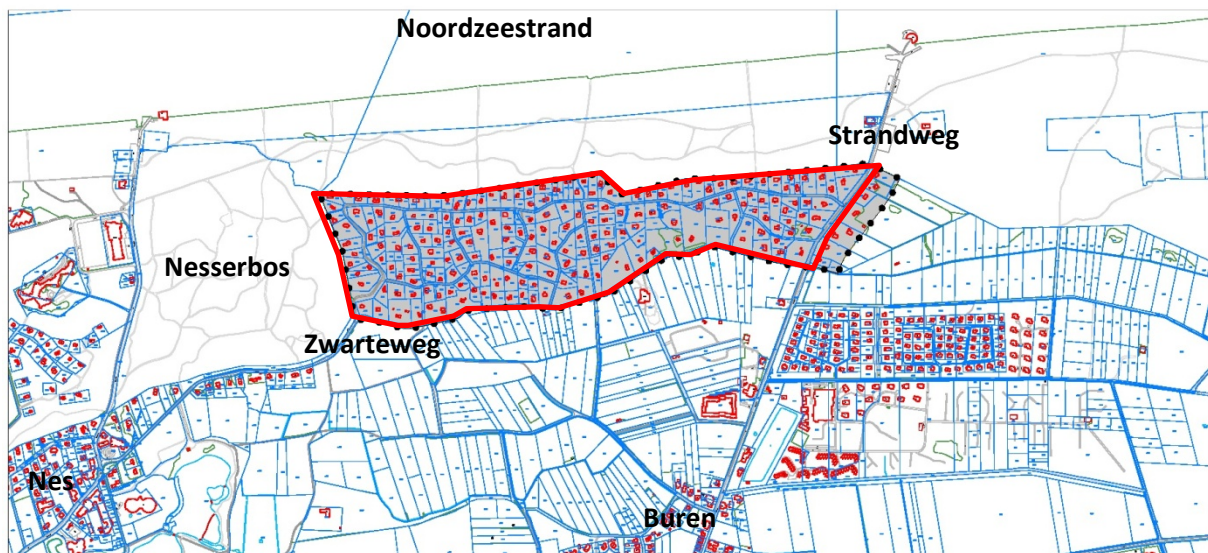
De algemene regel is dat vogelnesten beschermd zijn op het moment dat ze in gebruik zijn als voortplantingsplek. Buiten de broedperiode zijn ze niet beschermd. Voor de nesten van een aantal soorten wordt een uitzondering gemaakt. Ze hebben jaar rond bescherming, net als dat geldt voor vaste verblijfplaatsen van andere beschermde soorten. De achtergrond is vaak dat het gaat om soorten die niet zelf een nest maken en afhankelijk zijn van de aanwezigheid van een nest of dat vogels de nestplek door het jaar heen gebruiken, ook als ze niet broeden. Bij jaarrond beschermde nesten wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën, waarbij nesten van vogelsoorten van categorie 1 t/m 4 jaarrond beschermd zijn en de nesten van soorten onder categorie 5 beschermd zijn als er onvoldoende alternatieven zijn.

Rode Lijsten

Naast de voornoemde beschermingscategorieën, kent de soortenbescherming de Rode Lijsten. Soorten die op een Rode Lijst staan, worden in Nederland bedreigd in hun voortbestaan. De Rode Lijst geeft op zich geen beschermingsstatus, maar kan meewegen in de beoordeling van effecten, het nemen van mitigerende maatregelen en invulling van de zorgplicht.

Zorgplicht

Tenslotte geldt er een zorgplicht ongeacht de soort: men moet voldoende zorg in acht nemen voor de in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Dat betekent dat schadelijke handelingen zoveel mogelijk achterwege gelaten moeten worden. De schade moet bovendien zoveel mogelijk beperkt worden en zo mogelijk ongedaan gemaakt worden.

Figuur 4. Ligging van het studiegebied (rode lijn) ten noorden van Nes en Buren (Bron: Gemeente Ameland).

4 Methode

4.1 Studiegebied en projectgebieden

Het voorliggende bestemmingsplan voorziet nieuwbouw van zeven recreatiewoningen op vijf locaties. Daarom is ervoor gekozen om het gebied dat voor het bestemmingsplan is begrensd globaal te onderzoeken op basis van de aanwezige biotopen en de beschikbare literatuurinformatie. Het bestemmingsplangebied wordt in dit rapport verder aangeduid als studiegebied (rood in Figuur 4).

Binnen het studiegebied wordt ingezoomd op de percelen waar het bestemmingsplan de bouw van recreatiewoningen toestaat, op plaatsen waar nu geen bebouwing aanwezig is. Deze locaties zijn in het rapport verder aangeduid als projectgebied.

4.2 Veldonderzoek

Er hebben twee terreinbezoeken plaatsgevonden, het eerste op 24 april en het tweede op 6 juni 2019. Beide bezoeken vonden plaats op dagen waarop de dag met bewolking begon, maar de zon steeds meer doorbrak. Er stond weinig wind. Het gehele terrein is globaal geïnventariseerd op (potentiële) broedvogels en er zijn waarnemingen gedaan van overige fauna. Op deze manier is tevens beeld verkregen welke biotopen in het studiegebied aanwezig zijn.

Alle projectgebieden zijn afzonderlijk geïnventariseerd op planten, (korst)mossen, nesten en overige aanwezigheid van dieren.

4.3 Bureauonderzoek

Het veldonderzoek is een momentopname. Bepaalde soortgroepen kunnen alleen met een uitgebreid onderzoek in kaart gebracht worden. In het kader van de natuurtoets heeft literatuuronderzoek plaatsgevonden.

Flora-, fauna- en literatuurgegevens zijn veelal op kilometerhok of op 5x5 km niveau beschikbaar. Het studiegebied ligt in de kilometerhokken 181-607, 181-608, 182-607 en 181-608 (atlasblok 02-41). Op 16 april 2019 zijn beknopte gegevens bij de NDFF opgevraagd voor deze kilometerhokken. Vervolgens zijn verspreidingsgegevens verzameld via Verspreidingsatlas.nl, Vogelatlas.nl, Sovon.nl en Telmee.nl. De belangrijkste bronnen zijn weergegeven in de literatuurlijst. Op basis van de in het veld aangetroffen biotopen kan beoordeeld worden of soorten daadwerkelijk in het studiegebied verwacht kunnen worden.

Figuur 5. Kleine parelmoervlinder ten zuiden van het Nesserbosch.

Figuur 6. Steilrandje met holletjes van wilde bijen in het studiegebied.

5 Resultaten

5.1 Inleiding

In Tabel 1 zijn de gegevens uit de Nationale Database Flora en Fauna weergegeven (NDFD 2018). Deze gegevens worden in § 5.4 per soortgroep besproken. Plant- en diersoorten komen altijd voor in relatie tot het biotoop in het landschap. Sommige soorten zijn beperkt tot natuurgebieden. Vanuit het landschap (5.2) wordt ingezoomd op de projectgebieden (5.3) om in § 5.4 de beschermde soorten te bespreken.

Tabel 1. Aantal soorten in het studiegebied volgens de NDFD (2019).

Soortgroep	Totaal	Beschermd	Rode Lijst
Vaatplanten	120-261	-	3-8
Mossen	8-19	-	0-2
Korstmossen	3-40	-	1-2
Vleermuizen	2-4	2-4 ¹ (HR)	1 ²
Broedvogels	40-55	40-55	9-15
Wintervogels	226-228	205-210	
Amfibieën	1-5 ³	2 (HR)	1
Vissen	1-5	-	0-1 ⁴
Dagvlinders	14-21	0-2 (WnbA)	2-5 ⁵
Libellen	2-13 ⁶		
Overige zoogdieren	6-7	2-3 (WnbA) ⁷	1-2 ⁸
Reptielen	niet	-	-
Overige ongewervelden	8-70	-	-
Paddenstoelen	33-125	-	1-9

¹ Laatvlieger, Meervleermuis, Watervleermuis, Ruige en Gewone dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis (Verspreidingsatlas.nl).

² Laatvlieger (RL-KW) (Verspreidingsatlas.nl).

³ Gewone pad, Rugstreeppad (HRIV), Kleine watersalamander, Bastaardkikker, Meerkikker en Bruine kikker (Verspreidingsatlas.nl).

⁴ Botervis (RL-KW), Fint (RL-VN) en Stekelrog (RL-KW) (Verspreidingsatlas.nl).

⁵ Bruin blauwtje (RL-GE), Geelsprietdikkopje (RL-BE), Grote vos (WnbA, RL-KW), Kommavlinder (WnbA, RL-BE), Heivlinder en Kleine parelmoervlinder (RL-GE) en Rouwmantel (RL-VN) (Verspreidingsatlas.nl).

⁶ Gevlekte witsnuitlibel (HRIV, RL-KW) in uurhok (Verspreidingsatlas.nl).

⁷ In Fryslân zijn Gewone zeehond en Grijze zeehond niet vrijgesteld. Verder zijn de volgende andere soorten van de Wnb niet vrijgesteld: Boommarter, Das, Edelhert, Eekhoorn, Eikelmuis, Grote bosmuis, Molmuis, Veldspitsmuis, Waterspitsmuis en Wild zwijn. Deze soorten komen echter niet voor op Ameland (bijv. Verspreidingsatlas.nl).

⁸ Gewone zeehond (RL-KW en Grijze zeehond (RL-GE). Waarneming westelijker op Ameland: Wezel (RL-GE) (Verspreidingsatlas.nl).

Figuur 7. Westelijk deel van het recreatieterrein met op de achtergrond het Nesserbos.

Figuur 8. Ligging Natura 2000 en NNN ten opzichte van het studiegebied.

Uit de beknopte levering vanuit de Nationale Database Flora & Fauna (NDFF) blijkt dat vaatplanten, (korst)mossen, vleermuizen, vogels, amfibieën, vissen, vlinders en libellen redelijk tot goed zijn onderzocht. De overige beschikbare gegevens hebben een fragmentarisch karakter (Tabel 1).

5.2 *Landschap en studiegebied*

Het recreatieterrein aan de Zwarteweg ligt in een complex van droge duinen tussen Nes en Buren. Op de topografische kaart verschijnt de bebouwing vanaf 1961. Ten westen ervan ligt het Nesserbosch (Figuur 7). Tussen 1930 en 1960 lag er ook ten noorden van het recreatieterrein een bos. Het fietspad dat hier ligt, draagt nu nog de naam Boschweg. Ten noordwesten van het recreatieterrein ligt nog een klein stukje bos. Ook ten zuiden van het plangebied liggen percelen met bos. Deze bossen worden gedomineerd door zwarte dennen. Op het recreatieterrein is praktisch geen bos aanwezig, maar wel veel zwarte dennen en struwelen, waardoor er een ecologische samenhang is met de aangrenzende boscomplexen.

Verder is er op het recreatieterrein een grote variatie aan open duintypen aanwezig (hoog gras, kort gras, ruigte, open zand etc. en vormt het één geheel met de omliggende open gebieden. De recreatiewoningen staan verspreid in het terrein met relatief veel tussenruimte, waardoor het gebied een vrij open karakter heeft. De ontsluiting voor auto's bestaat uit asfaltwegen, maar verder bestaat verharding vaak uit schelpen. Oppervlaktewater is niet aanwezig.

Gebiedsbescherming

Het recreatieterrein maakt geen deel uit van het Natuurnetwerk Nederland en heeft geen status als Natura 2000 gebied. De aangrenzende gebieden aan de west-, noord- en oostzijde hebben zowel de status van NNN en Natura 2000-gebied. Ook ten zuiden van het recreatieterrein ligt NNN-gebied (Figuur 8). Het is niet bekend of het studiegebied binnen of buiten de bebouwde kom Boswet ligt. Er is in elk geval in het projectgebied geen sprake van houtopstanden die door de Wet natuurbescherming worden beschermd.

Figuur 9. Zandzeggevegetatie ter plaatse van het bouwvlak in projectgebied 1.

Figuur 10. Solitaire Fijnspar en opslag van Zwarte den en bramen op de noordelijke grens van projectgebied 1.

5.3 *Projectgebieden*

De nummering van de subparagrafen komt overeen met de nummering van de projectgebieden in Figuur 3 op pagina 6.

5.3.1 Zwarteweg 18

De recreatiewoning wordt gebouwd in een gebied met middelhoge duinen, achter de bestaande recreatiewoning met adres Zwarteweg 18. De aanwezige vegetatie kan als volgt worden getypeerd (Molenaar 2006): een vegetatie die wordt gedomineerd door Helm en Zandzegge (Figuur 9). Verder komen soorten voor als Gewoon struisgras, Rood zwenkgras, Duinkruiskruid, Vingerhoedskruid, Rankende helmbloem, Kruipwilg, Gewone witbol, Braam, Gewoon gaffeltandmos en Groot laddermos. Lokaal komen varens voor: Smalle stekelvaren en soms veel Eikvaren. Verder staat er een Fijnspar en is wat opslag aanwezig van Wintereik en Zwarte den (Figuur 10).

In de omgeving komt alleen sporadisch Duindoorn voor, waaruit kan worden afgeleid dat het over het algemeen kalkarme duinen betreft. De vegetatiesamenstelling duidt op droge, vrij zure en matig voedselarme omstandigheden.

5.3.2 Brouwerspad/Zwarteweg

Op dit perceel aan de Zwarteweg (zuidgrens) en aan het Brouwerspad (oostgrens) zijn twee recreatiewoningen voorzien. Er zijn resten van een woning aanwezig die in de Tweede Wereldoorlog op last van de bezetter is gesloopt. De vegetatie komt sterk overeen met projectgebied 1, maar struweel treedt meer op de voorgrond: Kruipwilg, Braam, Rimpelroos, Amerikaanse vogelkers, Zomereik, Eenstijlige meidoorn, Ruwe berk, Vlier en Kamperfoelie (Figuur 11).

5.3.3 Bosrand 57

De recreatiewoning wordt gebouwd in een laagte, achter de bestaande recreatiewoning met adres Bosrand 57. De aanwezige vegetatie is wat betreft soorten grotendeels vergelijkbaar met projectgebied 1, maar enkele soorten indiceren dat het er soms vochtiger is. In de zuidwesthoek van het perceel wordt de vegetatie gedomineerd door Pijpenstrootje. Op enkele plaatsen groeien Pitrus en Kale jonker. Mogelijk lag er vroeger een stukje blauwgrasland. Aan de zuidzijde ligt een kleine, droogstaande poel, geheel overgroeid met struweel van Kruipwilg en Braam. Het gebied is waarschijnlijk verdroogd als gevolg van kustafslag, drainagegreppels zijn niet aanwezig (Figuur 12).

5.3.4 Tegenover Bosrand 67

Het betreft een vlak droog duingrasland met plaatselijk wat kruipwilg en braam. Mogelijk is het in het verleden gemaaid, waardoor er geen sprake is van struwelen (Figuur 15, p. 24). De soortensamenstelling van de vegetatie is vergelijkbaar met de projectgebieden 1 en 2.

Figuur 11. Duingrasland en struweel in projectgebied 2.

Figuur 12. Duingrasland met rechts midden pitruspollen (donkergroen) en rechts daarachter een vlak met Pijpenstrootje (vergeelde vegetatie).

5.3.5 Oostelijk van Bosrand 100

Het vijfde projectgebied grenst aan de oostzijde van Bosrand 100 dat gelegen is op de noordwesthoek van het recreatieterrein. In het verleden heeft er grondwerk op deze locatie plaatsgevonden, waarbij de oostzijde geheel en de zuidzijde grotendeels uit een grondwal bestaat met een ruige vegetatie van onder andere strandkweek. De bouwvlakken zijn geëgaliseerd, en op deze plek is een soortenrijke duinvegetatie aanwezig met Vroege haver, Kleverige kruiskruid, Duinreigersbek, Geel walstro, Gewone rolklaver, Ruw vergeet-mijnietje, Schapenzuring, Hazenpootje en Zandhoornbloem. Er groeien verder de mossen Grijs kronkelsteeltje en haarmos (*Polytrichum* sp.). De west- en noordrand van het perceel hebben een vegetatie die vergelijkbaar is met de overige projectgebieden. Het struweel aan de westzijde is in vergelijking tot de andere locaties meer ontwikkeld met o.a. forse meidoorns (Figuur 16, p. 24).

5.4 Beschermde en Rode-Lijstsoorten

Vaatplanten

Volgens de NDFF (2019) zijn er in het studiegebied 120 tot 261 plantensoorten per kilometerhok waargenomen, waarvan 3 tot 8 van de Rode Lijst. Beschermde plantensoorten zijn uit de wijde omgeving niet bekend. In het studiegebied kunnen Rode-Lijstsoorten voorkomen als Kleverige reigersbek (RL-BE) en Hondsviooltje (RL-GE). In de projectgebieden zijn geen beschermde en Rode-Lijstsoorten aangetroffen. Conclusie is dat er geen beschermde of bedreigde vaatplanten voorkomen.

(Korst)mossen en paddenstoelen

Volgens de NDFF (2019) zijn er in het studiegebied 18 tot 59 (korst)mossoorten per kilometerhok waargenomen, waarvan 1 tot 3 van de Rode Lijst. (Korst)mossen en paddenstoelen zijn niet opgenomen in de lijsten van beschermde soorten, maar vallen onder de algemene bescherming van de Wnb. In de projectgebieden zijn geen (korst)mossen van de Rode Lijst aangetroffen.

Wat betreft paddenstoelen komen er in het studiegebied 1 tot 9 Rode-Lijstsoorten voor. Paddenstoelen groeien in de vorm van een mycelium in de bodem (of in andere substraten), terwijl de herkenbare vruchtlichamen vaak slechts een bepaalde periode aanwezig zijn. Vanwege (hoogte)ligging, variatie in ontwikkeling van struweel, verschillen in kalkgehalte en dergelijke zit er variatie tussen de projectgebieden. De aanwezigheid van Rode-Lijstsoorten die in de duinen voorkomen, kan daarom niet worden uitgesloten.

Tabel 2. Broedvogels in het uurhok in de periode 2013-2015 (Vogelatlas.nl) en aanwezigheid in het studiegebied tijdens het veldbezoek; soorten zonder bijzondere beschermingscategorie zijn weggelaten.

	Natura 2000	Rode Lijst	Jaarrond beschermd nest	Aanwezigheid tijdens de veldbezoeken
Blauwe kiekendief	Broedvogel	Gevoelig		-
Boerenzwaluw		Gevoelig	Cat. 5	Foeragerend, mogelijke broedvogel
Boomkruiper			Cat. 5	-
Bosuil			Cat. 5	-
Bruine kiekendief	Broedvogel			Foeragerend
Buizerd			Cat. 4	-
Ekster			Cat. 5	Territorium indicierend
Gekraagde roodstaart			Cat. 5	Territorium indicierend
Graspieper		Gevoelig		-
Grauwe vliegenvanger		Gevoelig	Cat. 5	-
Grote bonte specht			Cat. 5	-
Grutto		Gevoelig		-
Havik			Cat. 4	-
Huismus		Gevoelig	Cat. 2	-
Huiszwaluw		Gevoelig	Cat. 5	-
Kerkuil			Cat. 3	-
Kneu		Gevoelig		Territorium indicierend
Koekoek		Kwetsbaar		Territorium indicierend
Koolmees			Cat. 5	Territorium indicierend
Nachtegaal		Kwetsbaar		Territorium indicierend
Oeverzwaluw			Cat. 5	-
Pimpelmees			Cat. 5	-
Ransuil		Kwetsbaar	Cat. 4	-
Rietzanger	Broedvogel			-
Slobeend		Kwetsbaar		-
Sperwer			Cat. 4	Foeragerend
Spreeuw			Cat. 5	-
Spotvogel		Gevoelig		-
Tapuit	Broedvogel	Bedreigd	Cat. 5	-
Torenavalk		Kwetsbaar	Cat. 5	Foeragerend
Tureluur		Gevoelig		-
Veldleeuwerik		Gevoelig		-
Wespendief			Cat. 4	-
Wielewaal		Kwetsbaar		-
Wulp		Kwetsbaar		Overvliegend, baltsroep
Zomertaling		Bedreigd		-
Zwarte kraai			Cat. 5	-
Zwarte mees		Gevoelig	Cat. 5	-
Zwarte roodstaart			Cat. 5	-

Vogels

Broedvogels

Volgens de NDFF zijn er 40-55 soorten broedvogels per kilometerhok waargenomen, waarvan 9 tot 15 soorten van de Rode Lijst. Tijdens de veldbezoeken zijn in en om het studiegebied 42 vogelsoorten waargenomen, waarvan de meeste soorten broedvogels betreffen. Van de Natura 2000-soorten kunnen Bruine en Blauwe kiekendief in het studiegebied foerageren, maar voor nestlocaties is het gebied niet geschikt vanwege de bestaande verstoring. De Tapuit wordt vanwege de bestaande verstoring niet als broedvogel verwacht. Voor de Rietzanger is het gebied te droog.

Tijdens het veldbezoek zijn in het studiegebied acht Rode-Lijstsoorten waargenomen, waarvan er vijf ook broeden op basis van het territorium indicierend gedrag. De Wulp wordt als broedvogel niet verwacht vanwege de bestaande verstoring. Andere Rode-Lijstsoorten die zich mogelijk voortplanten in het studiegebied zijn Grauwe vliegenvanger, Huiszwaluw, Ransuil, Spotvogel en Zwarte mees.

In de projectgebieden komen algemene vogelsoorten als broedvogel voor, zoals de Grasmus in de projectgebieden 2 en 4. Daarnaast kunnen Rode-Lijstsoorten er broeden zoals Kneu (mogelijk in de projectgebieden 3 en 4).

Jaarrond beschermde nesten

Van een aantal vogelsoorten zijn de nesten het hele jaar beschermd, ook als zij er geen gebruik van maken. Redenen voor die bescherming zijn onder meer dat deze soorten zelf geen nest bouwen of dat situaties waar zij broeden door allerlei oorzaken (bijvoorbeeld renovaties en sloop) afnemen. Van de beschermingscategorieën 1 t/m 4 kunnen Ransuil en Sperwer niet worden uitgesloten. In het studiegebied bevinden zich veel zwarte dennen, waarin nesten nauwelijks te vinden zijn. Voor Buizerd is geen indicatie dat deze soort in het studiegebied broedt. Havik en Wespndief worden eerder in gesloten bos verwacht dat in het studiegebied niet aanwezig is. Voor beschermingscategorie 5 geldt dat er alleen bescherming is als er specifieke ecologische redenen voor zijn. Ze vormen om die reden wel een aandachtspunt. In de projectgebieden zijn jaarrond beschermde nesten uitgesloten.

Rust- en foerageergebieden

De bouwlocaties en de directe omgeving daarvan worden in beperkte mate gebruikt als foerageergebied voor de vogels die in de directe omgeving broeden. Er is geen sprake van een functie als rust- of slaappleaats voor grote groepen vogels. Tevens is er geen sprake van een specifieke foerageerfunctie zoals dat voor ganzen of steltlopers het geval kan zijn.

Het recreatieterrein kan het foerageergebied zijn van Bruine en Blauwe kiekendief. De betekenis van de projectgebieden voor het foerageergebied van deze soorten is gering, gezien de aanwezige verstoring door mensen en bebouwing.

Figuur 13. Reeënkeutels op één plekje in het projectgebied.

Figuur 14. Keutels verwilderde kat op één plekje in het projectgebied.

Vleermuizen

Volgens de NDFF komen er twee tot vier soorten vleermuizen (HRIV) per kilometerhok voor. In de dorpen van Nes en Buren bevindt zich een kraamkolonie van de Laatvlieger (RL-KW) met in de omgeving daarvan enkele zomerverblijven van deze soort (Meijer 2018). Daarnaast is de Gewone grootoorvleermuis in het uurhok gemeld (Verspreidingsatlas.nl) die mogelijk jaarrond aanwezig is. De waarnemingen van Gewone dwergvleermuis hebben mogelijk betrekking op de Ruige dwergvleermuis. De overige vleermuissoorten⁹ betreffen waarschijnlijk trekkende individuen (Meijer 2018).

In het studiegebied staan diverse recreatiewoningen waarin verblijfplaatsen van vleermuizen niet kunnen worden uitgesloten. Er is dan bijvoorbeeld ruimte tussen het metselwerk en de balken die het dak ondersteunen, waardoor vleermuizen in spleetvormige ruimten kunnen verblijven. Het kleinschalige, gevarieerde karakter van het studiegebied maakt het geschikt als foerageergebied. Er is geen sprake van lijnvormige elementen die een functie als vliegroute kunnen vervullen. In de projectgebieden komen geen locaties voor die gebruikt kunnen worden als slaap-, kraam-, of overwinteringsplaats voor vleermuizen..

Overige zoogdieren

In het studiegebied komen ongeveer tien soorten overige zoogdieren voor (Tabel 3). Tijdens het veldbezoek werden in het studiegebied een ree en konijnen waargenomen. In de projectgebieden zijn uitwerpselen van Konijn, Ree (Figuur 13) en verwilderde kat (Figuur 14) aangetroffen. Er waren sporen en holletjes van muizen. Vaste verblijfplaatsen van de Wezel zijn niet aangetroffen.

Tabel 3. Overige zoogdieren die mogelijk in het studiegebied voorkomen en hun beschermingsstatus.

Soort	Wet natuurbescherming	Rode Lijst
Egel	Automatische vrijstelling bij ruimtelijke projecten	
Huisspitsmuis		
Aardmuis		
Veldmuis		
Bosmuis		
Bruine rat	Niet beschermd	
Haas	Automatische vrijstelling bij ruimtelijke projecten	
Konijn		
Ree		
Wezel		Gevoelig
Verwilderde kat	Niet beschermd	

⁹ Meervleermuis, Ruige dwergvleermuis, Tweekleurige vleermuis en Watervleermuis.

Figuur 15. Duingrasland met kruipwilg, tussen het rozebottelstruweel van het aangrenzende perceel op de voorgrond en duinen van het Natura 2000-gebied en de beplanting van het andere aangrenzende perceel op de achtergrond (projectgebied 4).

Figuur 16. Korte, bloemrijke duinvegetatie in projectgebied 5 met op de voorgrond kaal zand als gevolg van recente bodemverstoring.

Amfibieën

In het studiegebied zijn 1 tot 5 soorten amfibieën waargenomen. Binnen het studiegebied zijn de projectgebieden weinig geschikt vanwege de droge, zure, dichte vegetatie waarin amfibieën moeilijk prooien kunnen bemachtigen. Alleen projectgebied 5 vormt door de combinatie van open vlak terrein en dekking een aantrekkelijk gebied. Het dichtstbijzijnde mogelijke voortplantingswater ligt op meer dan 350 meter afstand. Amfibieën zijn op het land met name te verwachten binnen 200 meter van hun voortplantingswateren. Een belangrijke functie van de projectgebieden als landbiotoop voor amfibieën is om die reden uitgesloten.

Reptielen

Op Ameland zijn geen populaties van reptielen bekend. In de omgeving van Hollum is de afgelopen jaren een Hazelworm waargenomen. Het gaat daarbij om één individu die opzettelijk of onbewust door mensen is meegenomen naar het eiland. Conclusie is dat er geen beschermde soorten reptielen in het plangebied voorkomen.

Dagvlinders

Volgens de NDFP zijn er 14 tot 21 soorten dagvlinders waargenomen. Daarvan zijn er 0 tot 2 beschermd en 2 tot 5 soorten staan op de Rode Lijst. Deze soorten zijn weergegeven in tabel 4. Van deze soorten zijn Grote vos en Rouwmantel zwervende individuen waarvan bekend is dat er geen populaties op Ameland zijn. De overige soorten kunnen zich voortplanten in het studiegebied. Ten zuiden van het Nesserbos is tijdens het veldbezoek een Kleine parelmoervlinder waargenomen (Figuur 5, p. 12). In de projectgebieden zijn enkele van deze soorten niet uitgesloten. Met name projectgebied 5 is aantrekkelijk voor deze vlindersoorten. De andere projectgebieden zijn vanwege de gesloten vegetatiestructuur en verruiging weinig geschikt.

Verder komen er algemene vlindersoorten voor. Op diverse plaatsen in het studiegebied vlogen Bonte zandoogje, Atalanta, Distelvlinder Icarusblauwtje en diverse witjes. In projectgebied 1 werd een rups gevonden van het Streepkokerbeertje (nachtvlinder).

Tabel 4. Geschiktheid van het studie- en projectgebied voor beschermde en bedreigde vlindersoorten.

	Waardplanten in projectgebieden
Bruin blauwtje	Gebied 5: Duinreigersbek
Geelsprietdikkopje	Gebied 2: breedbladige grassoorten als Gestreepte witbol
Grote vos	Waardplanten afwezig (mogelijk wel aanwezig in studiegebied)
Kommavlinder	Waardplanten aanwezig (struis- en zwenkgrassen)
Heivlinder	Waardplanten aanwezig (struis- en zwenkgrassen); open vegetatiestructuur alleen in gebied 5.
Kleine parelmoervlinder	Waardplanten afwezig (wel aanwezig in studiegebied)
Rouwmantel	Waardplanten afwezig (mogelijk wel aanwezig in studiegebied)

Van de mogelijk aanwezige dagvlindersoorten in de projectgebieden is de Kommavlinder beschermd (Wnb-A). Van der Goes & Groot (2017) geven aan dat de Kommavlinder op Ameland verspreid in het gehele duingebied aanwezig is. Hierbij gaat de voorkeur uit naar

intensief begraasde Dophei- en Struikheivegetaties. Op Terschelling bestaat het biotoop in de duinen uit Buntgrasduin (Zumkehr 1994). In de projectgebieden 1 t/m 4 is sprake van een dichte, relatief hoge vegetatie waarin de soort uitgesloten is. Projectgebied 5 vormt een geschikt biotoop. Het is niet uitgesloten dat de Kommavlinder hier voorkomt.

Wilde bijen

Van Ameland zijn ca 63 bijensoorten bekend, waarvan in de meest recente periode nog 27 soorten zijn vastgesteld. In het plangebied kunnen diverse bijensoorten voorkomen (Figuur 6, p. 12). Vijf daarvan staan op de Rode Lijst. De aanwezigheid van enkele van deze soorten kan niet worden uitgesloten in de projectgebieden: Ijszijdebij (RL-GE), Tweekleurige koekoekshommel (RL-KW) in nesten van de Veldhommel, Veenhommel (RL-KW) en Waddenmetselbij (RL-VN). Tijdens het veldbezoek zijn Aardhommel en Akkerhommel in het studiegebied waargenomen.

Overige soortgroepen

Er komen algemene soorten sprinkhanen voor. Rode-Lijstsoorten zijn uitgesloten op basis van de bekende verspreiding. Voor de Dikke korfslak (*Vertigo antivertigo*) (RL-KW) die op Ameland voorkomt, is alleen projectgebied 4 voldoende vochtig en/of kunnen er vanuit het verleden nog populaties aanwezig zijn. In het studiegebied komen geen oppervlaktewateren voor. Beschermde en bedreigde vissoorten zijn uitgesloten. Overige beschermde ongewervelde dieren zijn uitgesloten op basis van de bekende verspreiding en het biotoop.

6 Effecten

6.1 Effecten algemeen

Effecten kunnen worden onderscheiden naar schaal en naar duur. Bouw, kap, grond- en aanlegwerkzaamheden zijn van tijdelijke aard (aanlegfase). Bij deze werkzaamheden is er sprake van uitstraling van geluid, trillingen en licht, betreding, schade aan leefgebieden van flora en fauna, verstoring door de aanwezigheid van mensen en machines en uitstoot van stof en uitlaatgassen. De effecten hebben meestal een lokale uitstraling. De zone waarin toename van verstoring plaatsvindt is klein (vermoedelijk maximaal 100 meter).

Permanente effecten ontstaan als de omgeving duurzaam verandert. De sloop of nieuwbouw van een gebouw kan leiden tot verlies van verblijfplaatsen (in te slopen gebouwen) of biotoopverlies (door het bebouwen van voorheen onbebouwde grond). Een permanent effect kan ook zijn het veranderde gebruik van een gebied, bijvoorbeeld doordat intensiever gebruik de rust duurzaam wegneemt.

Tabel 5. Samenvatting effecten.

Gebiedsbescherming	
Natura 2000-gebieden	- geen negatief effect op Natura-2000-gebieden (Duinen Ameland) - geen negatief effect op aangewezen soorten die buiten Natura 2000 foerageren.
Houtopstanden	
	- geen negatief effect op houtopstanden
Soortenbescherming	
Flora	- geen negatief effect op beschermde flora (vaatplanten, mossen, korstmossen en paddenstoelen)
Vogels	- negatief effect op beschermde broedvogels bij start van de bouw binnen het broedseizoen; - geen negatief effect op beschermde broedvogels wanneer de start van de bouw plaatsvindt buiten het broedseizoen; - geen negatief effect op jaarrond beschermde nestplaatsen van soorten als roofvogels, uilen en spechten; - geen negatief effect op rust- en foerageergebieden.
Zoogdieren	- negatief effect op muizen (Aardmuis, Bosmuis, Veldmuis)
Amfibieën	- geen negatief effect op beschermde amfibieën
Dagvlinders	- mogelijk verlies aan voortplantingsbiotoop van de Kommavlinder
Overige fauna	- geen negatief effect op overige beschermde fauna

6.2 *Effecten op beschermde gebieden*

De projectgebieden 1, 2 en 3 liggen op meer dan 100 meter afstand van het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied Duinen van Ameland. Dit is dusdanig ver dat negatieve effecten in de aanlegfase uitgesloten zijn.

De projectgebieden 4 en 5 liggen binnen 100 meter afstand van het Natura 2000 gebied. De honderd meter contour overlapt ongeveer 50 meter met het Natura 2000-gebied. Dit zone is fijnmazig doorsneden door smalle wandelpaadjes, waardoor er regelmatig verstoring optreedt en het gebied weinig geschikt is voor kritische broedvogels. Op basis van de eerdere onderzoeken door Molenaar (2009, 2013) zijn er geen Natura 2000-broedvogels vastgesteld. Ook tijdens beide veldbezoeken voor deze natuurtoets zijn er geen waarnemingen gedaan van Natura 2000-broedvogels in dit gebied indiceren. Negatieve effecten als gevolg van uitstraling van geluid en visuele verstoring op instandhoudingsdoelen zijn uitgesloten.

Als gevolg van de toename met zeven recreatiewoningen neemt het aantal bezoekers dat vanuit het recreatieterrein het Natura 2000-gebied betreedt met enkele procenten toe. Het aangrenzende duingebied wordt al sterk doorsneden door voetpaden en een doorgaand fietspad (Figuur 2, p. 4). Daarom wordt de toename van uitstraling (recreanten) door het toevoegen van zeven recreatiewoning verwaarloosbaar beschouwd.

6.3 *Effecten per soortgroep*

Effecten op beschermde flora

Bij de bouw van de recreatiewoningen gaat een deel van de planten op het bouwterrein verloren. Uit de inventarisatie blijkt dat er geen beschermde plantensoorten voorkomen. Ook zijn geen soorten aangetroffen van de Rode Lijst. Geconcludeerd wordt dat de bouw (de aanlegfase) niet ten koste gaat van beschermde of bedreigde vaatplanten, mossen of korstmossen.

Voor de nieuwe woningen geldt dat in de gebruiksfase het gebied rondom de woningen intensiever zal worden gebruikt. Door betreding en maaien neemt de variatie in de vegetatie toe. Voor de diversiteit aan planten kan dit op deze locatie positief uitwerken.

Effecten op paddenstoelen

Bij de bouw van de recreatiewoningen gaat een deel van de paddenstoelen op het bouwterrein verloren. Voor de nieuwe woningen geldt dat in de gebruiksfase het gebied rondom de woningen intensiever zal worden gebruikt. Uit de inventarisatie blijkt dat bedreigde soorten paddenstoelen niet kunnen worden uitgesloten. Het oppervlakteverlies is in verhouding tot het recreatieterrein zeer gering. Negatieve effecten op populatieniveau worden daarom niet verwacht.

Effecten op beschermde vogels

In de projectgebieden en de invloedssfeer daarvan worden algemene broedvogels verwacht. Deze soorten zijn beschermd op basis van de Wet natuurbescherming. Het kan niet worden uitgesloten dat door bouwactiviteiten in de aanlegfase nesten, eieren of jongen verloren gaan. Op de bouwlocaties mag derhalve niet worden gestart met de bouw binnen het broedseizoen, in de periode van half maart tot en met half juli, tenzij door inventarisatie is aangetoond dat er geen broedgevallen worden verstoord. Wanneer vóór het broedseizoen wordt gestart met de bouwwerkzaamheden, mag het werk in het broedseizoen worden gecontinueerd mits er sprake is van een aaneengesloten periode met werkuitvoering. In dat geval kan men er namelijk van uit gaan dat de vogels als gevolg van de verstoring door de bouwactiviteiten een dusdanige broedplek kiezen dat de broedsels verder niet worden verstoord.

In de gebruiksfase zal er door bewoning van de nieuwe recreatiewoningen extra storing optreden van de omgeving. Door de voor broedvogels storende activiteiten wordt de directe omgeving van de nieuwe recreatiewoningen minder geschikt als broedgebied. Omdat het vrij algemene soorten betreft, zijn negatieve effecten op populatieniveau uitgesloten.

Negatieve effecten op jaarrond beschermde nesten zijn uitgesloten, omdat er in de directe omgeving van de projectgebieden geen jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn en de uitstraling van de werkzaamheden beperkt is.

Vleermuizen

Het effect van het verlies van onbebouwd oppervlak heeft geen negatief effect op vleermuizen. De bouwlocaties hebben geen speciale betekenis als foerageergebied. Er is voldoende vergelijkbaar alternatief foerageergebied.

Overige zoogdieren

Het belangrijkste effect van de bouwactiviteiten is dat er muizenholen worden vernietigd waarbij muizen kunnen worden gedood. Het betreft algemene soorten zoals Aardmuis, Veldmuis en Bosmuis, waarvoor een vrijstelling geldt in het kader van ruimtelijke inrichting en beheer. De bouwlocaties en de directe omgeving daarvan hebben geen belangrijke waarde voor zoogdieren. De bouwplannen hebben geen negatief effect op de voorkomende soorten als Konijn, Haas en Egel. Dit geldt zowel in de aanlegfase als in de gebruiksfase.

Amfibieën

Op de bouwlocaties komen geen amfibieën voor. Negatieve effecten op amfibieën zijn uitgesloten.

Dagvlinders

De vegetatie in de projectgebieden 1 t/m 4 heeft weinig waarde voor beschermde en bedreigde dagvlinders. Projectgebied 5 vormt een aantrekkelijk gebied voor dagvlinders en vormt mogelijk een voortplantingsplek van de beschermde Kommavlinder. Als gevolg van

de voorgenomen werkzaamheden gaat een mogelijke voortplantingsplek met aanwezige eitjes en rupsen verloren. Negatieve effecten op overige beschermde en bedreigde soorten zijn uitgesloten.

Overige fauna

Gezien de geringe aanwezigheid van muizenholletjes en de geringe omvang van de projectgebieden worden negatieve effecten op wilde bijen niet verwacht. Verder komen er in de projectgebieden algemene diersoorten voor. Er kunnen negatieve effecten optreden ten aanzien van individuele dieren, maar effecten op populatieniveau worden niet verwacht. Negatieve effecten op overige beschermde dieren zijn uitgesloten.

7 Advies

7.1 *Broedvogels*

Belangrijk is dat de werkzaamheden niet tijdens het broedseizoen worden opgestart. De dan reeds aanwezige broedgevallen kunnen daarbij verstoord raken waarbij nesten en jongen verloren gaan. Het starten van de bouw binnen het broedseizoen kan alleen wanneer middels veldonderzoek is aangetoond dat daarbij geen broedsels verloren gaan.

Wanneer vóór het broedseizoen wordt gestart met de bouwwerkzaamheden, mag het werk in het broedseizoen worden gecontinueerd, mits er sprake is van een aaneengesloten werkperiode. In dat geval kan men er namelijk van uitgaan dat de vogels als gevolg van de verstoring door de bouwactiviteiten een dusdanige broedplek kiezen dat de broedsels verder niet worden verstoord.

7.2 *Kommavolinder*

Projectgebied 5 vormt een aantrekkelijk leefgebied voor dagvlinders en vormt mogelijk een voortplantingsplek van de Kommavolinder (Wnb-A). Geadviseerd wordt om een nader onderzoek te doen naar de aanwezigheid van de soort in projectgebied 5 en de omgeving daarvan. Dit onderzoek kan het beste plaatsvinden in de periode half juli tot half augustus waarin de piek van de vliegtijd van de soort ligt. De inventarisatie moet onder gunstige weersomstandigheden plaatsvinden.

7.3 *Algemene zoogdieren en overige flora en fauna*

Verder is er een negatief effect op algemeen voorkomende zoogdieren als Veldmuis en Bosmuis. Door de werkzaamheden worden holen vernietigd en kunnen muizen worden verstoord, verwond of gedood. Voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting geldt een automatische vrijstelling.

Voor de overige beschermde flora en fauna geldt dat de bouw van de recreatiewoning geen negatieve effecten oplevert. Indien gehouden wordt aan de bovenstaande beperking ten aanzien van de broedvogels, is het bouwen van de recreatiewoningen niet in strijd met de Wet natuurbescherming. Er hoeven dan geen ontheffingen of vergunningen te worden aangevraagd.

7.4 *Zorgplicht*

Er geldt een zorgplicht, ongeacht de soort: men moet voldoende zorg in acht nemen voor de in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Dat betekent dat schadelijke handelingen zoveel mogelijk achterwege gelaten moeten worden. De schade moet bovendien zoveel mogelijk beperkt worden en zo mogelijk ongedaan gemaakt worden.

Geadviseerd wordt om het werkgebied zo klein mogelijk te houden, zodat geen onnodige verstoring optreedt van flora en fauna.

7.5 *Aanbevelingen*

De nieuwbouw van zeven recreatiewoningen leidt tot een verdere verdichting van het terrein. Er zijn enkele Rode-Lijstsoorten aangegeven (o.a. dagvlinders, wilde bijen) die hiervan mogelijk negatieve effecten ondervinden. Geadviseerd wordt om de eigenaren mee te nemen in een ecologische schouw om te demonstreren hoe met kleinschalig ecologisch beheer (bijvoorbeeld pleksgewijs maaien) de variatie aan bloemen en insecten kan worden vergroot. Dit kan ook bijdragen aan bewustwording wat betreft de aanwezige natuurwaarden (bijvoorbeeld opletten met snoeien en kappen in het broedseizoen).

Aan de noordzijde van het recreatieterrein liggen vanuit elk huisperceel kleine paadjes terwijl de onbebouwde kavels eveneens als doorloop fungeren van het recreatieterrein naar het achterliggende Natura 2000-gebied. Hierdoor wordt het aangrenzende Natura 2000-gebied over de hele lengte verstoord en beperkt de verstoring zich niet tot de officiële padenstructuur. Geadviseerd wordt om een deugdelijke afscheiding te plaatsen die mensen dwingt om zich te concentreren op de officiële ontsluiting van het recreatieterrein. Hierdoor neemt de rust in het Natura 2000-gebied per saldo toe.

Literatuur

Bakker, W., J. Bouwman, F. Brekelmans, E. Colijn, R. Felix, M. Grutters, W. Kerkhof & R. Kleukers (2015) *De Nederlandse sprinkhanen en krekels (Orthoptera)*. Entomologische Tabellen 8.

Bureau Molenaar (2006) *Natuurtoets Zomerhuizerterrein Nes-Buren*.

Bureau Molenaar (2013) *Actualisatie natuurtoets Zomerhuizerterrein Nes-Buren*.

Meijer, R. (2018) IJsbanen op Friese Waddeneilanden favoriet bij vleermuizen. *Twirre* 28 (1) 3-8.

Mostertman, J. (2015) Over behangersbijen en koekoeksstreken. *De Ameland* 2015/8 p. 33.

Peeters, T.M.J., H. Nieuwenhuijsen, J. Smit, F. van der Meer, I.P. Raemakers, W.R.B. Heitmans, C. van Achterberg, M. Kwak, A.J. Loonstra, J. de Rond, M. Roos & M. Reemer (2012) *De Nederlandse bijen (Hymenoptera: Apidae s.l.)* Naturalis & European Invertebrate Survey, Leiden.

Zumkehr, P. (1994) *Dagvlinders van Terschelling*. Uitgeverij Van Gorcum/KNNV Terschelling.

Websites

www.ahn.nl

www.ndff.nl

www.sovon.nl

www.telmee.nl

www.topotijdreis.nl (Kadaster topografische kaarten)

www.vandergoesengroot.nl - artikel "Insectenkartering op Vlieland en Ameland" geplaatst 23 november 2017; screenprint 24 juni 2019.

www.verspreidingsatlas.nl

www.vlinderstichting.nl

www.vogelatlas.nl